

„Guvernare și democrație în Moldova” este un e-jurnal bilunar realizat de Asociația pentru Democrație Participativă ADEPT, care ia în discuție calitatea guvernării și reflectă evoluția proceselor politice și democratice în Republica Moldova. Publicația apare cu sprijinul financiar din partea Ministerului Afacerilor Externe al Regatului Unit al Țărilor de Jos, în cadrul proiectului “Promovarea Bunei Guvernări prin Monitorizare”. Opiniile exprimate în articolele publicate nu reprezintă, în mod necesar, și punctul de vedere al finanțatorului. Responsabilitatea pentru veridicitatea celor afirmate aparține exclusiv autorilor articolelor.

CUPRINS

I. ACTIVITATEA INSTITUȚIILOR PUBLICE.....	3
GUVERN.....	3
1. Evenimente de importanță deosebită	3
<i>Raportul Premierului pe marginea atacurilor la acționariile unor bănci.....</i>	3
2. Numiri. Demisii.....	3
3. Hotărâri	3
4. Dispoziții.....	4
<i>Problemele cetățenilor stabiliți peste hotare.....</i>	4
<i>Consolidarea terenurilor</i>	4
5. Ședințe. Decizii.....	4
<i>Întrevedere cu producătorii agricoli</i>	4
<i>Ședință de lucru cu participarea vinificatorilor și viticultorilor</i>	4
<i>Comisia paritară pentru descentralizare.....</i>	5
<i>Comisia guvernamentală pentru reintegrarea țării</i>	5
PARLAMENT	6
1. Evenimente de importanță deosebită	6
<i>Demararea procedurii de alegere a Președintelui Republicii Moldova</i>	6
2. Numiri. Demisii.....	6
3. Control parlamentar	6
<i>Comisii de anchetă.....</i>	6
3. Transparența activității parlamentare	6
II. POLITICI ECONOMICE.....	7
1. Macroeconomie	7
<i>Economia este pe „valul creșterii”</i>	7
1. Prețurile și inflația	7
<i>Inflația pare să intre în prognoze, însă nu pentru mult timp... ..</i>	7
2. Venituri și cheltuieli	7
<i>Moldovenii dau peste 70% din veniturile lunare pentru mâncare și întreținerea locuinței... ..</i>	7
3. Comerțul extern	8
<i>Exporturile dau tonul creșterii, însă aceasta nu este de durată... ..</i>	8
4. Politica fiscală	9
<i>Metodele indirecte de impozitare oficial puse în aplicare.....</i>	9
III. TRANSNISTRIA	10
<i>Chișinăul pregătește o „foaie de parcurs” pentru reglementarea transnistreană.....</i>	10
<i>Documentarea Comisarului pentru Drepturile Omului al Consiliului Europei.....</i>	10
<i>Ilie Cazac a fost eliberat din detenție.....</i>	10
<i>Suport internațional în reglementarea transnistreană</i>	10
<i>Decizia de reluare a negocierilor în format „5+2” nu a schimbat atitudinea Tiraspolului</i>	11
<i>Pregătirile pentru alegerile prezidențiale din Transnistria și legislative din Rusia.....</i>	11
<i>Alegerile prezidențiale din Transnistria</i>	12
<i>Tensiuni în Zona de Securitate.....</i>	13

IV. RELAȚII EXTERNE.....	14
1. Integrarea europeană	14
<i>Dialogul RM-UE în domeniul vizelor la a treia reuniune.....</i>	14
<i>Moldova a devenit stat asociat la Programul Cadru 7 al Comunității Europene</i>	14
<i>Colaborarea UE-Moldova în domeniul energetic</i>	14
<i>Vizita Comisarului european pentru taxe, uniune vamală, audit și antifraudă la Chișinău</i>	15
<i>Săptămîna dialogului RM-UE la Chișinău</i>	15
<i>Moldova a parafat Acordului de aderare a RM la Spațiul Aerian Comun European.....</i>	16
<i>Ședința Comisiei guvernamentale pentru integrare europeană</i>	17
2. Cooperare bilaterală	17
<i>Republica Moldova – Ucraina.....</i>	17
<i>Republica Moldova – China.....</i>	17
<i>Republica Moldova – Belarus.....</i>	18
3. Cooperare multilaterală	18
<i>Republica Moldova - Consiliul Europei (CoE)</i>	18
<i>Republica Moldova – ONU</i>	19
<i>Republica Moldova - CSI</i>	19
V. COMENTARII	20
<i>Pasărea Phoenix și Harbuzul</i>	20
<i>Suita de crize și băncile moldovenești.....</i>	24

La această ediție au contribuit: Igor Boțan, Elena Prohnițchi, Iurie Gotișan

I. ACTIVITATEA INSTITUȚIILOR PUBLICE

GUVERN

1. Evenimente de importanță deosebită

Raportul Premierului pe marginea atacurilor la acționariile unor bănci

În discursul prezentat în fața Parlamentului, Prim-ministrul Vlad Filat a punctat modul cum au derulat evenimentele în cazul încercării de sustragere a acțiunilor unor instituții financiare și a declarat că în procesul respectiv „partenerii de guvernare au făcut opoziție” față de Prim-ministru, iar conducătorii unor instituții de stat „au dat dovadă de incompetență sau complicitate”. Premierul a considerat că Serviciul de Informații și Securitate (SIS), Procuratura Generală și Comisia Națională a Pieței Financiare (CNPF) nu au reacționat adecvat și nu au întreprins măsurile necesare, motiv pentru care a solicitat demisia conducătorilor celor trei instituții. În aceeași zi, directorul SIS a fost demis, prin votul fracțiunii PLDM și a fracțiunii de opoziție a PCRM, fiind adoptată și o hotărâre de Parlament care constata drept nesatisfăcătoare activitatea Serviciului de Informații și Securitate, a Procuraturii Generale, a Comisiei Naționale a Pieței Financiare în exercitarea atribuțiilor lor legale și propunea Președintelui Parlamentului să inițieze, în cel mult 7 zile calendaristice, procedura de demitere a Procurorului General și a președintelui Comisiei Naționale a Pieței Financiare. Aceeași hotărâre stabilea că Prim-ministrul urma să informeze Parlamentul, în termen de 14 zile calendaristice, despre acțiunile întreprinse privind remanierea de cadre din Guvernul Republicii Moldova. Ulterior, Prim-ministrul a mai declarat că dacă Speakerul Parlamentului nu va iniția demiterile, atunci va fi demis președintele legislativului. Peste câteva zile, Președintele CNPF și-a dat demisia, însă Procurorul General a rămas în funcție și a fost invitat să prezinte Parlamentului raport despre activitățile desfășurate.

2. Numiri. Demisii.

- dna Constanța Popescu-Mereacre este eliberată din funcția de consilier principal de stat al Prim-ministrului;
- dna Mariana Buruiană este numită în funcția de consilier al viceprim-ministrului.

3. Hotărâri

Hotărârea cu privire la Inspekția Socială. Conform regulamentului aprobat, **Inspekția Socială** are misiunea inspekțării modului de aplicare corectă și unitară a legilor și a altor acte normative care reglementează acordarea ajutorului social, ajutorului pentru perioada rece a anului și serviciilor sociale. Printre atribuțiile de bază ale inspekției vor fi constatarea încălcărilor, întocmirea rapoartelor, comunicarea cu autoritățile publice etc.

Hotărârea pentru aprobarea Programul național strategic în domeniul securității demografice a Republicii Moldova (2011-2025). Programul conține 12 capitole de acțiuni, pentru diverse domenii, iar ministerele urmează să întreprindă măsuri pentru implementarea lui.

Hotărâri pentru aprobarea unor proiecte de legi:

- proiectul legii insolabilității (în redacție nouă);
- privind activitatea specială de investigații (în redacție nouă).
- privind sistemul de salarizare a funcționarilor publici;
- proiectul legii finanțelor publice și responsabilității bugetar fiscale;
- privind importul utilajului și echipamentului sportiv ș.a.

Hotărâri pentru alocarea mijloacelor financiare:

- Serviciului de Informații și Securitate i se alocă 531 mii lei în scopul organizării Ședinței a X-a Plenare a Conferinței serviciilor speciale ale țărilor din Europa de Sud-Est (SEEIC);
- suma de 3 milioane de lei este alocată în scopul realizării Programului național de adoptare a standardelor europene în calitate de standarde naționale pentru anul 2011;
- suma de 120 mii lei este alocată în scopul desfășurării lucrărilor de conservare a băilor medievale din rezervația naturală „Orheiul Vechi”;

4. Dispoziții

Problemele cetățenilor stabiliți peste hotare

Conform indicației Prim-ministrului, Cancelaria de Stat va elabora cadrul normativ necesar creării Agenției pentru Diasporă, în calitate de autoritate administrativă subordonată direct Guvernului și responsabilă de elaborarea și promovarea politicilor Republicii Moldova în domeniul migrației, precum și de asigurarea legăturii dintre statul Republica Moldova și cetățenii săi aflați peste hotarele țării. Ministerului Educației i s-a cerut să revizuiască unilateral procedura de recunoaștere a diplomelor de absolvire eliberate de alte state, pentru toate treptele educaționale din Republica Moldova și să inițieze negocieri privind încheierea acordurilor bilaterale privind obținerea recunoașterii diplomelor de studii eliberate de instituțiile de învățământ din Republica Moldova. Ministerul Educației are și obligația să elaboreze și să implementeze un program special privind educarea copiilor în străinătate, să dezvolte, în comun cu alte autorități și instituții abilitate, programe de susținere a oamenilor de știință din diasporă, precum și de colaborare științifică internațională și să conlucreze cu instituțiile publice din țările de destinație pentru a face posibilă educația preșcolară apropiată tradițiilor din Republica Moldova.

Consolidarea terenurilor

Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare va crea un Grup de lucru pentru examinarea problemei consolidării terenurilor și care să propună soluționarea acesteia la nivel legislativ.

5. Ședințe. Decizii.

Întrevedere cu producătorii agricoli

În cadrul întrevederii a fost efectuat un schimb de opinii vizavi de situația în agricultură, problemele cu care se confruntă producătorii agricoli și căile de depășire a lor. Ministrul Agriculturii și Industriei Alimentare a informat despre recoltare și despre promovarea producției autohtone pe piețe străine. Agricultorii au fost critici la adresa guvernului și au abordat probleme privind:

- logistica și infrastructura;
- accesul la finanțare;
- protejarea pieței interne;
- subvenționarea în agricultură.

Ședință de lucru cu participarea vinificatorilor și viticultorilor

Participanții la ședința convocată de Prim-ministru au discutat despre situația în domeniu și măsurile de reformare a sectorului. Ministrul agriculturii a anunțat că sectorul viti-vinicol va fi supus unor măsuri de reformă, propunerile în acest sens fiind publicate pe site-ul instituției și a solicitat producătorilor să-și expună opinia vizavi de reorganizarea

sectorului. În particular, autoritățile propun crearea Agenției Viei și a Vinului, precum și crearea Fondului Viei și Vinului. Prim-ministrul a mulțumit producătorilor din domeniul vitivinicol și a spus că este necesară o viziune de perspectivă în domeniul dat, să fie stabilite prioritățile și acțiunile ce trebuiesc a fi realizate.

Comisia paritară pentru descentralizare

În cadrul ședinței a fost examinat și aprobat de principiu proiectul Strategiei Naționale de Descentralizare, care urmează a fi implementată din surse bugetare și cu asistență oferită din partea organismelor internaționale și a partenerilor de dezvoltare. În opinia Prim-ministrului, urmează să se delimiteze clar competențele privind administrarea unor astfel de domenii strategice precum: învățământul, ocrotirea sănătății, protecția socială, ordine publică și altele. În context, Premierul a menționat necesitatea unui echilibru dintre autoritățile publice centrale și cele locale și a unei mai bune comunicări dintre autoritățile respective. Reprezentanții autorităților publice locale au solicitat acordarea mai multor prerogative în plan decizional și consolidarea capacităților instituționale la nivel local.

Comisia guvernamentală pentru reintegrarea țării

Agenda ședinței a cuprins chestiuni ce vizează relansarea negocierilor oficiale în formatul 5+2, promovarea măsurilor de consolidare a încrederii în contextul reglementării conflictului transnistrean, precum și îndeplinirea deciziilor Comisiei guvernamentale pentru reintegrarea țării aprobate anterior. Prim-ministrul a adresat mulțumiri tuturor persoanelor responsabile pentru munca depusă care a făcut posibilă adoptarea deciziei din 22 septembrie 2011 privind reluarea negocierilor oficiale în formatul 5+2 privind reglementarea conflictului transnistrean. Conform oficialilor, procesul de reglementare a intrat într-o fază calitativ nouă, iar Guvernul este axat pe identificarea unei soluții comprehensive, viabile și definitive prin elaborarea și adoptarea unui statut juridic special al regiunii transnistrene, ca partea componentă a Republicii Moldova.

PARLAMENT

1. Evenimente de importanță deosebită

Demararea procedurii de alegere a Președintelui Republicii Moldova

La 20 octombrie Parlamentul a stabilit data de 18 noiembrie 2011 pentru alegerea Președintelui Republicii Moldova și a instituit Comisia specială de desfășurare a alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova. Pentru stabilirea datei alegerilor au votat deputații fracțiunii PLDM, PDM și PCRM, fracțiunea PL s-a abținut de la votare, deoarece problema respectivă nu fost discutată în Consiliul Alianței pentru Integrare Europeană.

2. Numiri. Demisii

- Parlamentul a constatat încetarea calității de membru al Comisiei Electorale Centrale a domnului Igor Vremea, în legătură cu demisia.
- Domnul Gheorghe Mihai este eliberat din funcția de director al Serviciului de Informații și Securitate al Republicii Moldova;
- Domnul Mihail Cibotaru a fost eliberat din funcția de președinte al Comisiei Naționale a Pieței Financiare, la cerere, cu păstrarea calității de membru al comisiei.

3. Control parlamentar

Comisii de anchetă

Parlamentul a luat act de raportul Comisiei de anchetă a Parlamentului privind elucidarea circumstanțelor votării și semnării Legii pentru modificarea și completarea Legii privind reglementarea prin licențiere a activității de întreprinzător (licențierea cazinourilor).. – Raportul și materialele respective ale Comisiei de anchetă a Parlamentului au fost remise Procuraturii Generale în vederea stabilirii componentei de infracțiune, cu informarea ulterioară a Parlamentului, în termen de 3 luni. Biroul permanent al Parlamentului urmează să asigure elaborarea și adoptarea Regulamentului Secretariatului Parlamentului și instrucțiunii cu privire la circulația proiectelor de acte legislative în Parlament. Secretarul general al Parlamentului urmează să asigure perfecționarea fișelor de post ale funcționarilor Secretariatului, cu specificarea precisă a atribuțiilor de serviciu și responsabilităților acestora și cu respectarea strictă a procedurii de lucru cu documentele.

3. Transparența activității parlamentare

Parlamentul a încetat publicarea stenogramelor ședințelor sale plenare, ultimul document de acest tip, plasat pe pagina web oficială www.parlament.md datînd cu 30 septembrie 2011. De remarcat în context faptul că recent, cîteva organizații neguvernamentale au publicat rapoarte privind activitatea Parlamentului și a deputaților în parte, aceste rapoarte fiind bazate în cea mai mare parte pe conținutul stenogramelor ședințelor Parlamentului.

II. POLITICI ECONOMICE

1. Macroeconomie

Economia este pe „valul creșterii”...

1. Prețurile și inflația

Inflația pare să intre în prognoze, însă nu pentru mult timp...

Potrivit [datelor BNS](#) indicele prețurilor de consum (IPC) în septembrie față de august 2011 a constituit 100,4%, iar față de septembrie 2010 – 108,8% (informativ: în septembrie 2010 față de august 2010 IPC a marcat 100,8% și față de septembrie 2009 – 108,0%). Astfel putem spune că în septembrie curent am avut o inflație de 0,4%, iar pentru perioada ianuarie-septembrie 2011, adică pentru primele 3 trimestre rata inflației a constituit 5,2%. Un nivel relativ acceptabil, reieșind din prognozele guvernului pentru acest an de 7,5%. Totuși așteptările ar putea fi „date peste cap”, ținând cont de recenta majorare a tarifelor pentru gazele naturale consumate precum și a prețurilor la mai multe produse alimentare.

Astfel că creșterea prețurilor medii de consum în septembrie față de august a.c. a fost determinată anume de creșterea prețurilor la produsele nealimentare cu 0,8% și a tarifelor pentru prestarea serviciilor populației cu 0,3%. Ori adevăratele creșteri de prețuri și tarife abia urmează. Totuși în septembrie în legătură cu asigurarea pieței de consum din abundență cu legume și fructe de sezon prețurile la acestea au scăzut ceva mai mult, fapt care a făcut o creștere relativă a prețurilor pe întreg setul de produse alimentare. În special înregistrându-se reduceri de prețuri la cartofi, struguri, mere, roșii, ceapă etc. cuprinse între 5,5% și 12%.

Totodată, în perioada vizată la majoritatea produselor nealimentare și servicii prestate populației prețurile au fost constante. Au crescut totuși prețurile la: combustibili – cu 2,5% (inclusiv gazul lichefiat ambalat în butelii – cu peste 7%), materiale pentru construcție – cu 1,5% etc. În septembrie curent în legătură cu oscilația cursului de schimb al *euro*-lui față de leu s-au micșorat tarifele pentru transportul feroviar interstatat cu 12,6% și respectiv cel aerian – cu 3,2%.

2. Venituri și cheltuieli

Moldovenii dau peste 70% din veniturile lunare pentru mâncare și întreținerea locuinței...

Ultimele [statistici](#) arată că trei pătrimi, sau 75 la sută din cheltuielile moldovenilor se fac anume pentru mâncare, transport, electricitate și gaze, adică pe cheltuieli de întreținere. De fapt ponderea cheltuielilor moldovenilor cu întreținerea și mâncarea este departe cea mai mare din Europa, în condițiile în care acestea spre exemplu în Lituania nu depășesc 40 la sută sau Bulgaria cu 38 la sută, nemaivorbind de țări ca Austria sau Marea Britanie, în care aceste cheltuieli sînt de 16 și 12 la sută, respectiv. Moldovenii cheltuie lunar peste 40% pentru alimente. Pentru întreținerea locuinței, spre exemplu, o persoană în medie a alocat în sezonul 2010-2011 (perioada rece) peste 25% din cheltuielile totale de consum, un indice destul de mare.

Bine, asta în cazul unei familii de două persoane, a cărei salariu mediu este de 3.000 lei fiecare, ținând cont că doar pentru ultimul sezon de încălzire în cazul unei locuințe cu două camere s-a plătit în jur de 1 500 lei chiar. Practic, este imposibil ca populația, în particular pensionarii să facă față noilor scumpiri, mergând pe un simplu raționament. Absolut imposibil pentru doi bătrâni pensionari, care să presupunem au o pensie de 1 000 de lei fiecare (și aceasta în cele mai bune cazuri), peste media de 850 lei care există.

Probabil că nici compensația aia de la stat de 130 sau 200 lei lunar chiar nu-i mai poate salva. Iar ultimele scumpiri anunțate la gaze și căldură vor agrava situația și mai mult.

3. Comerțul extern

Exporturile dau tonul creșterii, însă aceasta nu este de durată...

Aceleași date statistice arată că **exporturile de mărfuri** realizate în luna august 2011 s-au cifrat la 186 milioane USD, cu aproape 3% mai mult față de luna precedentă și cu cca 55% - comparativ cu luna august 2010. În ianuarie-august 2011 [exporturile](#) au totalizat cca 1,37 miliarde USD, volum superior celui realizat în perioada corespunzătoare din anul 2010 cu 62%.

Exporturile de mărfuri destinate țărilor Uniunii Europene (UE-27) au însumat aproape 687 milioane USD (cu peste 67% mai mult față de ianuarie-august 2010), deținând o cotă de ceva mai mult de 50% în total exporturi (48,6% în ianuarie-august 2010). Țările CSI au fost prezente în exporturile Moldovei cu o pondere de cca 40% (în ianuarie-august 2010 – 39%), ce corespunde unei valori de cca 545 milioane USD. Exporturile de mărfuri către aceste țări s-au majorat cu 65,5%, comparativ cu ianuarie-august 2010.

Exporturile de articole manufacturate diverse s-au situat pe primul loc, cu o pondere de peste 24% în total exporturi. În cadrul acestei secțiuni de mărfuri ponderi însemnate au deținut exporturile de îmbrăcăminte și accesorii (peste 58% din total secțiune și peste 14% din total exporturi), mobilă și părțile ei (peste 15% din total secțiune și cca 4% din total exporturi), încălțăminte (cca 10% din total secțiune și peste 2% din total exporturi). *Exporturile de produse alimentare și animale vii* s-au situat pe locul doi, reprezentând peste 17% în totalul valoric al exporturilor.

Importurile de mărfuri realizate în luna august 2011 au însumat peste 420 milioane USD, cu 1,4% mai mult față de luna anterioară și cu 39,5% - comparativ cu luna august 2010. În ianuarie-august 2011 importurile au totalizat cca 3,21 miliarde USD, volum superior celui realizat în perioada corespunzătoare din anul precedent cu peste 40%. Importurile din țările Uniunii Europene (UE-27) s-au cifrat la peste 1,43 miliarde (cu 39% mai mult decât în ianuarie-august 2010), deținând o pondere de cca 45% în total importuri (nivel similar și pentru ianuarie-august 2010). Importurile de mărfuri provenite din țările CSI au avut o valoare de cca 1,036 miliarde USD (cu peste 43% mai mare decât în ianuarie-august 2010), care echivalează cu o cotă de peste 32% în total importuri (31,5% în ianuarie-august 2010).

Importurile de mașini și echipamente pentru transport au avut o cotă de peste 22% în total importuri. În cadrul acestei secțiuni de mărfuri ponderi importante au deținut importurile de mașini și aparate electrice (27,7% din total secțiune și 6,2% din total importuri), vehicule rutiere (24,0% din total secțiune și 5,4% din total importuri), mașini și aparate specializate pentru industriile specifice (15,6% din total secțiune și 3,5% din total importuri) etc. Importurile de combustibili minerali, lubrifianți și materiale derivate au deținut 21,5% în total importuri. În cadrul acestei secțiuni de mărfuri petrolul și produsele petroliere reprezintă peste 56% din total secțiune și 12% din total importuri, iar gazul și produsele industriale obținute din gaz, respectiv peste 38% și peste 8%.

Decalajul considerabil în evoluția exporturilor și importurilor a determinat acumularea în ianuarie-august 2011 a unui **deficit al balanței comerciale** în valoare de peste 1,842 miliarde USD, cu peste 395 milioane USD (+27,3%) mai mare față de cel înregistrat în ianuarie-august 2010. Cu țările Uniunii Europene (UE-27) balanța comercială s-a încheiat cu un deficit de cca 748 milioane (în ianuarie-august 2010 – 618 mil. dolari SUA), iar cu țările CSI – de peste 491 milioane USD (în ianuarie-august 2010 – peste 393 mil. USD).

4. Politica fiscală

Metodele indirecte de impozitare oficial puse în aplicare...

Chiar dacă [părerile](#) referitoare la aplicarea în Republica Moldova a metodelor indirecte de impozitare au fost contradictorii, autoritățile au lucrat în acest sens, metodele urmând să fie aplicate începând de anul viitor. Guvernul a aprobat proiectul de modificare și completare a Codului Fiscal, care include prevederi referitoare la introducerea metodelor indirecte de impozitare și aplicarea acestora de la 1 ianuarie 2012.

Astfel, potrivit proiectului aprobat, metodele indirecte de estimare a venitului impozabil al persoanelor fizice sunt “metode de determinare a venitului impozabil estimat prin intermediul analizei situației fiscale a persoanei fizice utilizând informații dintr-o gama largă de surse mai mult decât dările de seamă fiscale ale persoanei respective”. Subiecții estimării sunt persoanele fizice rezidente, cetățeni ai Republicii Moldova ce nu desfășoară activitate de întreprinzător și care:

- în perioada unui an fiscal obțin proprietăți (bunuri imobiliare, valori mobiliare, mijloace de transport, mijloace bănești) ce depășesc cumulativ suma de 1 milion de lei, cu excepția persoanelor fizice proprietari ai bunurilor imobiliare care au început construcția până la 1 ianuarie 2012, iar înregistrarea la organul cadastral au efectuat-o după aceasta dată;
- efectuează pe parcursul unui an fiscal cheltuieli individuale, altele decât cele specificate mai sus, ce depășesc suma de 300 mii lei.

Potrivit ministrului Finanțelor Veaceslav Negruța, scopul introducerii metodelor indirecte de impozitare este de a-i face pe toți egali în fața legii. “Toți cetățenii care obțin un venit în Republica Molodova trebuie să-și onoreze obligațiile fiscale. Din păcate, în prezent, această povară fiscală este pusă doar pe umerii celor care sunt salariați, iar cei care au și alte venituri decât cele salariale nu sunt în vizorul fiscalității”, a explicat acesta.

III. TRANSNISTRIA

Chișinăul pregătește o „foaie de parcurs” pentru reglementarea transnistreană

După întrunirea din 22 septembrie, de la Moscova, în cadrul căreia a fost adoptată decizia de reluarea a negocierilor oficiale în format „5+2” a urmat o perioadă de reconsiderare a situației nou create. La 10 octombrie Premierul Vlad Filat a avut o întrevedere cu Șeful Misiunii OSCE în Moldova, Philip Remler, care a subliniat că Misiunea OSCE va continua să depună toate eforturile în vederea soluționării conflictului transnistrean și mizează pe reluarea propriu-zisă, cât mai curînd, a negocierilor oficiale în format „5+2”. La întrevedere a participat și Vicepremierul pentru reintegrare, Eugen Carpov, care a informat despre pașii care urmează a fi întreprinși în viitorul imediat pentru identificarea soluțiilor referitoare la reglementarea transnistreană. Vicepremierul Eugen Carpov a subliniat că după întâlnirea de la Moscova procesul de reglementare a intrat într-o fază calitativ nouă, care implică mult mai multă concentrare, eforturi și responsabilitate din partea celor care sînt implicați în procesul de negocieri. De fapt, decizia de la Moscova este un semnal că toți participanții sînt dispuși să identifice cea mai bună soluție pentru problema transnistreană. În acest sens, autoritățile moldovene lucrează asupra unei strategii de reintegrare a țării, care să servească la elaborarea unei foi de parcurs în acest sens.

Documentarea Comisarului pentru Drepturile Omului al Consiliului Europei

Pe 20 octombrie Viceprim-ministrul Eugen Carpov a avut o întrevedere cu Thomas Hammarberg, Comisar pentru Drepturile Omului al Consiliului Europei, aflat în Republica Moldova într-o vizita de lucru, informîndu-l despre evoluțiile în procesul reglementării transnistrene. Potrivit lui Eugen Carpov, parametrii unei soluții viabile pentru reglementarea transnistreană sînt: continuarea dialogului politic cu toți partenerii implicați în formatul „5+2”; reintegrarea țării în frontierele recunoscute la nivel internațional; respectarea principiului suveranității și integrității teritoriale a Republicii Moldova; respectarea drepturilor omului. În acest context, s-a constatat că actualmente în regiunea transnistreană se încalcă drepturile omului, avînd loc reținerea și deținerea ilegală a cetățenilor, ignorarea drepturilor copiilor de a studia în limba maternă, împiedicarea circulației libere a cetățenilor.

Ilie Cazac a fost eliberat din detenție

Potrivit unui comunicat de presă al Guvernului, la 31 octombrie a fost eliberat din detenție cetățeanul Republicii Moldova, Ilie Cazac. Formal, eliberarea lui Ilie Cazac a survenit ca urmare a grațieri din partea liderului transnistrean, Igor Smirnov. Însă Guvernul Republicii Moldova a exprimat mulțumiri tuturor partenerilor implicați în formatul de negocieri „5+2”, reprezentanților altor state și organizații internaționale, pentru suportul acordat în procesul de eliberare a lui Ilie Cazac. Fiind locuitor al municipiului Bender, aflat în jurisdicția regimului transnistrean, Ilie Cazac a fost arestat în martie 2010 și condamnat în februarie 2011 la 14 ani de închisoare pentru spionaj. Anterior, un alt cetățean moldovean stabilit în Transnistria, jurnalistul Ernest Vardanean, fusese arestat sub aceeași acuzație de spionaj și condamnat la 15 ani de detenție. Ernest Vardanean a fost grațiat și eliberat din detenție pe 5 mai 2011 după pledoaria Bisericii Ortodoxe Ruse.

Suport internațional în reglementarea transnistreană

La 21 octombrie Viceprim-ministrul Eugen Carpov a avut o întrevedere cu Birgitta Ohlsson, ministru pentru Afaceri Europene al Regatului Suediei, în cadrul căreia au fost subiecte privind reintegrarea țării. Subliniind importanța deciziei reuniunii de la Moscova din 22 septembrie 2011 privind reluarea negocierilor oficiale în formatul „5+2”, Viceprim-ministrul Carpov a menționat că autoritățile moldovene consideră că obiectivul principal al

negocierilor oficiale urmează să fie elaborarea unui statut juridic special al regiunii transnistrene, ca parte integrantă a Republicii Moldova, cu respectarea principiilor de suveranitate și integritate teritorială. Birgitta Ohlsson a exprimat disponibilitatea Suediei de a contribui la reglementarea transnistreană prin acordarea asistenței pentru organizarea activității grupurilor de lucru sectoriale, respectarea drepturilor omului etc. La 24 octombrie Eugen Carpov a avut o întrevedere cu ambasadorul Patricia Flor, director general adjunct, reprezentant special pentru Europa de Est, Caucaz și Asia Centrală în cadrul Ministerului Afacerilor Externe german. Înaltul oficial a reconfirmat faptul că și Germania va acorda în continuare Republicii Moldova sprijinul necesar pentru asigurarea progresului în reglementarea transnistreană.

Decizia de reluare a negocierilor în format „5+2” nu a schimbat atitudinea Tiraspolului

Pe de altă parte, autoritățile de la Tiraspol și-au afișat scepticismul vis-a-vis de așteptările Chișinăului, subliniind că pentru ele problema reîntregirii teritoriale a Republicii Moldova nu e pe agendă. Mai mult, șeful diplomației transnistrene a declarat că decizia Consiliului Miniștrilor de Externe al UE de a prelungi interdicția pentru intrarea în UE a liderilor Transnistriei până la 30 septembrie 2012 (valabilitatea deciziei este suspendată pentru o jumătate de an, până la sfârșitul lunii martie 2012 și poate fi prelungită sau înlăturată în dependență de progresele în reglementarea conflictului) „reduce la zero pretențiile UE de mediator în reglementarea moldo-transnistreană... lucru care nu poate să nu se reflecte asupra modului în care diplomații europeni vor circula în continuare pe teritoriul Transnistriei, care va recurge la măsuri asimetrice, dar adecvate”. La fel ca și până la adoptarea deciziei de reluare a negocierilor în format „5+2”, conducerea Transnistriei a recurs la acțiuni menite să tensioneze situația din regiune. Astfel, la 7 octombrie delegația Republicii Moldova în Comisia Unificată de Control (CUC) s-a văzut nevoită să pună în discuție instalarea ilegal de către autorităților transnistrene a unui post nou de grăniceri la intersecția drumurilor Tiraspol-Dubăsari-Pohrebea. Drept motiv pentru instalarea postului a fost invocat faptul că drumul reparat de către administrația satului Pohrebea din mijloace locale „ar putea fi utilizabil de camioane care ar putea transporta mărfuri de contrabandă, armament și droguri...”. Potrivit reprezentantului Transnistriei în CUC pe drumul reconstruit „circulă transportul care anterior se deplasa prin Coșnița și Doroțcaia. Nu am putut lăsa acest proces fără control și nici nu am putut să nu reacționăm, căci acesta este un drum suplimentar pentru transportarea cetățenilor Transnistriei de către colaboratorii poliției RM”.

Pregătirile pentru alegerile prezidențiale din Transnistria și legislative din Rusia

Potențialii concurenți electorali pentru funcția prezidențială din 11 decembrie din Transnistria își manifestă nemulțumirea față de tratamentul discriminatoriu al autorităților transnistrene. Acest gen de tratament fost adus la cunoștință Consiliului Camerei Publice a Federației Ruse, care a hotărât să se implice prin exprimarea îngrijorării „în legătură cu situația politică dificilă din Transnistria, care s-a creat în ajunul alegerilor prezidențiale din 11 decembrie 2011... Adresările venite la Camera Publică din partea concetățenilor ruși din Transnistria arată un eșec serios în politica socială și economică. Se atestă o creștere a nemulțumirilor cetățenilor de condițiile de trai, scăderea salariilor, cetățenii apți de muncă pleacă în continuare peste hotare în căutarea de cîștiguri. Din republică pleacă mai ales tineretul, care nu-și vede viitorul în această țară... Încălcărilor libertăților și drepturilor fundamentale ale cetățenilor, presiunea puternică în cadrul campaniei electorale din partea președintelui actual al republicii și echipei sale nu doar asupra subiecților procesului politic, ci și asupra reprezentanților mediului de afaceri, asupra liderilor organizațiilor obștești... Considerăm că o asemenea practică este inacceptabilă. Alegerile prezidențiale în Transnistria trebuie să se desfășoare într-o atmosferă de democrație

adevărată, să fie deschise, corecte și cu adevărat reprezentative. Sîntem dispuși să monitorizăm alegerile”.

În același context, este importantă vizita la Chișinău a viceministrului Afacerilor Externe al Rusiei, Grigori Karasin, pentru a discuta problema dezvoltării relațiilor bilaterale, dar și problema deschiderii în Transnistria a secțiilor de votare pentru alegerile în Duma de Stat a Rusiei. Autoritățile ruse intenționează să deschidă pe teritoriul Transnistriei 25 de secții de votare pentru alegerile parlamentare ruse, iar cele moldovene se opun acestei intenții. Acum patru ani autoritățile ruse au ignorat protestele autorităților moldovene și au deschis secții de votare cîte au dorit, ca pe propriul teritoriu suveran. De această dată, diplomatul rus este mai precaut, afirmînd că înțelege prevederile legislației moldovenești, dar “trebuie să ținem cont și de dorința cetățenilor ruși de a participa la alegeri. Iată că vom trebui să găsim o soluție rezonabilă pentru această problemă”.

Alegerile prezidențiale din Transnistria

Pentru participarea la alegerile prezidențiale din 11 decembrie 2011 și-au înaintat candidaturile 5 persoane: Evghenii Șevciuk – candidat independent, deputat în Sovietul suprem; Oleg Horjan – candidat independent, deputat în Sovietul suprem, lider al Partidului Comunist din Transnistria; Andrei Safonov – candidat independent, redactor al ziarului “Novai gazeta”; Anatolii Kaminskii – președinte al Sovietului supreme, lider al partidului “Obnovlenie”; Igor Smirnov – candidat din partea colectivului de muncă a centralei termo-electrice de la Kuciurgan. Pentru înaintarea candidaturii lui Igor Smirnov la cel de al cincilea mandat prezidențial a fost constituită mișcarea obștească „Uniunea Populară”, care întrunită într-un congres cu participare a aproximativ 600 de delegați a decis “susținerea necondiționată a lui Igor Smirnov și a politicii de dezvoltare a Transnistriei, îndreptată spre consolidarea tuturor forțelor social-politice din republică... Eliminarea pericolului în lupta pentru funcția de președinte, cînd tot mai mulți au început să se manifeste ca niște provocatori politici, care tind să-i discrediteze pe promotorii statalității transnistrene, pe adevărații patrioți”.

Congresul a adoptat o adresare către liderul Frontului Popular al Rusiei, Prim-ministrul, Vladimir Putin, în care se afirmă conducerea Rusiei ar avea o imagine distorsionată despre situația din Transnistria, imagine pe care o creează mesagerii partidului „Obnovlenie”, a cărui lider, Anatolii Kaminskii, nu reprezintă nici pe departe interesele poporului transnistrean. Kaminskii a și resimțit imediat efectele apelului părtașilor lui Igor Smirnov. El a primit o scrisoare din partea președintelui Comisiei Electorale Centrale (CEC) din Transnistria, Piotr Denisenco, în care i s-a solicitat să prezinte procesul-verbal al congresului partidului, lista delegaților, procesele-verbale ale comisiei de revizie. A urmat reacția indignată a lui Anatolii Kaminski, care în calitatea sa de lider al partidului majoritar din Sovietul suprem a menționat că „lista documentelor necesare pentru prezentarea la CEC este stabilită de legislație, de aceea CEC nu este în drept să solicite de la candidat alte documente prevăzute în lege”. În plus, solicitarea președintelui CEC este una personală și nu una bazată pe decizia instituției pe care o conduce, de aceea, Kaminskii a solicitat să-i fie explicat temeiul cererii.

Totuși, cine are un spate mai tare – Kaminskii sau Smirnov, se va decide la Moscova. Astfel, la 13 octombrie Șeful Administrației Președintelui Rusiei, Serghei Narîșkin, a făcut o declarație potrivit căreia și-a exprimat dezacordul față de înaintarea candidaturii lui Igor Smirnov pentru al cincilea mandat de președinte al Transnistria, considerînd decizia respectivă drept una greșită. Narîșkin a mai declarat că autoritățile ruse urmăresc cu atenție cum evoluează situația politică din regiunea pentru care „Rusia este un garant al stabilității și securității”. Potrivit lui, „Igor Smirnov a făcut multe pentru republică în perioada de început, el însă conduce regiunea deja de 20 de ani și își înaintează candidatura pentru a cincea oară... Îi recomandăm lui Smirnov să lase loc pentru forțe politice noi, care să scoată regiunea din criza socială și să renunțe în a face eforturi

enorme pentru a-și înlătura concurenții... Candidatul din partea partidul "Obnovlenie", Anatolii Kaminski, ar putea fi un președinte bun, pe potrivea problemelor ce urmează a fi soluționate". Evident, părtașii lui Smirnov sînt în așteptarea unui mesaj pe potrivă din partea Premierului Vladimir Putin.

Avertizarea șefului Administrației de la Kremlin privind inoportunitatea candidării lui Igor Smirnov pentru al cincilea mandat prezidențial a fost ignorată. În consecință, au fost, se pare, puse în aplicație alte metode de persuasiune. Astfel, la 28 octombrie a fost dată publicității informația privind instrumentarea de către Comitetul de Ancheta (CA) din Moscova a unei cauze penale împotriva lui Oleg Smirnov, fiul liderului transnistrean. Potrivit comunicatului CA, Oleg Smirnov este reprezentantul special al președintelui Transnistriei pentru cooperarea în domeniul social-economic cu Rusia, deține cetățenia Federației Ruse și are domiciliul în Moscova. El este bănuț că a delapidat 160 milioane de ruble (~\$5 milioane), resurse alocate în 2008 de către Federația Rusă Transnistriei în calitate de ajutor financiar. CA consideră că Oleg Smirnov în complicitate cu vicepreședintele băncii republicane din Transnistria, Oleg Brizițki, au deturnat resursele financiare prevăzute pentru suplimentarea cu \$15 a pensiilor locuitorilor din Transnistria din contul ajutorului Federației Ruse. Potrivit CA, pe banii furați Oleg Smirnov și-a procurat cîteva apartamente în Moscova și un imobil luxos în suburbia prestigioasă a Moscovei – Odintovo. De asemenea, Oleg Smirnov și-a lansat cîteva afaceri în Moscova, care urmează a fi verificate de către organele fiscale în privința respectării legislației. Cauza penală a fost deschisă în baza aliniatului 4 al articolului 160 al Codului Penal (furt în proporții deosebit de mari).

Tensiuni în Zona de Securitate

În ultima perioadă a apărut un nou focar de tensiune în Zona de Securitate (ZS). Cu această ocazie delegația moldovenească din Comisia Unificată de Control (CUC) a făcut o declarație în care se exprimă îngrijorarea față "de acțiuni întreprinse contrar adresării reprezentanților OSCE, Federației Ruse și Ucrainei în CUC, din 20 octombrie curent, prin care mediatorii au adresat un apel către părți să se abțină de la orice acțiuni unilaterale, care pot conduce la deteriorarea situației în regiune". Este vorba despre faptul că la 24 octombrie, fără acordul organelor de conducere ale operațiunii de pacificare și încălcînd hotărîrile CUC, precum și prevederile Acordului de încetare a focului din 1992, "structurile de forță transnistrene au instalat ilegal două noi așa-numite posturi de grăniceri-vamamigrationale în apropierea satului Pohrebea și a digului hidrocentralei de la Dubăsari. Delegația moldovenească din CUC a cerut "înlăturarea imediată și necondiționată a posturilor ilegal instalate și lichidarea obstacolelor existente în calea liberei circulații a oamenilor". Pe de altă parte, liderul transnistrean Igor Smirnov afirmă că posturile vamale au sarcina să verifice traficul de mărfuri pentru a nu admite contrabanda drogurilor, armelor și deplasarea criminalilor. Potrivit lui Transnistria nu va admite crearea unei zone off-shore în ZS, iar controlul efectuat nu presupune și taxarea mărfurilor.

Tensiunile în ZS a fost subiectul de discuției lui Igor Smirnov cu Patricia Flor, director general adjunct, reprezentant special pentru Europa de Est, Caucaz și Asia Centrală în cadrul Ministerului Afacerilor Externe german, și cu directorul pentru Europa și Asia Centrală al Serviciului European pentru Acțiune Externă, Mirosław Lajcak. Smirnov a insistat că în ultima perioadă în ZS ar fi fost înregistrate 28 incidente îndreptate împotriva Transnistriei. Potrivit lui, șeful securității transnistrene, Vladimir Antiufeev, a fost însărcinat cu coordonarea acțiunilor structurilor de forță pentru a nu admite provocările Moldovei în ZS. La rîndul lor, diplomații europeni au insistat că procesul de consolidare a încrederii între cele două maluri ale Nistrului va fi unul îndelungat și dificil, necesitînd bunăvoință reciprocă pentru a soluționa problemele presante.

IV. RELAȚII EXTERNE

1. Integrarea europeană

Dialogul RM-UE în domeniul vizelor la a treia reuniune

Pe 7 octombrie, la Bruxelles s-a desfășurat cea de-a treia reuniune a Dialogului RM-UE în cadrul vizelor. Conform [comunicatului MAEIE](#), în timpul reuniunii, părțile au discutat despre rezultatele Summit-ului Parteneriatului Estic de la Varșovia și progresul realizat de Republica Moldova în implementarea Planului de acțiuni privind liberalizarea vizelor (PALV). Partea moldovenească a prezentat informații adiționale privind cadrul legislativ adoptat în ultima perioadă și obiectivele rămase pentru finalizarea primei etape a Planului de Acțiuni privind liberalizarea vizelor până la sfârșitul anului 2011. Părțile au convenit și asupra agendei de lucru pentru următoarele 3 luni. Republica Moldova va trebui să prezinte cel de-al doilea Raport de evaluare a implementării primei faze a Planului de Acțiuni RM - UE în domeniul vizelor până la data de 14 noiembrie 2011.

Moldova a devenit stat asociat la Programul Cadru 7 al Comunității Europene

Pe 11 octombrie, după doi ani de negocieri, Republica Moldova [a semnat](#), la Bruxelles, Memorandumul de Înțelegere între R. Moldova și Uniunea Europeană privind asocierea la cel de-al șaptelea Program Cadru (PC 7) al Comunității Europene pentru cercetare, dezvoltare tehnologică și activități demonstrative (2007-2013), devenind a 14-ea țară asociată la PC 7. Asocierea la Spațiul European de Cercetare le va oferi cercetătorilor, instituțiilor de cercetare, universităților și întreprinderilor din Moldova posibilitatea să coopereze și să concureze în calitate de partener egal pentru obținerea finanțării UE pentru cercetare, începând cu 1 ianuarie 2012. Bugetul PC 7 pentru perioada 2007-2013 a fost de peste 53 miliarde euro. Republica Moldova va trebui să contribuie la bugetul global al PC 7, calculat în baza PIB-ului național.

Colaborarea UE-Moldova în domeniul energetic

În perioada 4-6 octombrie la Chișinău au fost organizate mai multe evenimente dedicate cooperării energetice dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană, precum și dintre UE și țările din regiunea estică. Printre acestea s-au numărat: a [9-a reuniune a Consiliului Ministerial](#) a Comunității Energetice, [ședința informativă comună](#) a INOGATE și Comunității Energetice, Masa rotundă privind Eficiența Energetică și Resursele Regenerabile în Moldova, Forumul social al Comunității Energetice, ședința Platformei 3 a Parteneriatului Estic.

În timpul ședinței informative comune, participanți au fost anunțați că pentru următorii trei ani, programul INOGATE (*program pentru reabilitatea infrastructurii de gaz și petroliere din țările CSI*) va avea un buget de 17 milioane de euro, care vor fi administrați de un Secretariat consolidat.

Principul rezultat al celei de-a 9-a reuniuni a Consiliului Ministerial al Comunității Energetice, președinția căruia este deținută în prezent de Republica Moldova, a fost adoptarea Regulilor Uniunii Europene privind piața internă de electricitate și gaz, cunoscut drept "Pachetul energetic III", pe care statele semnatare s-au obligat să le implementeze până în ianuarie 2015. [Documentul](#) include termene de implementare a prevederilor actelor care formează acquis-ul comunitar în domeniul energiei. Secretariatul Comunității Energetice va monitoriza implementarea acestei decizii de către părțile contractante și va prezenta un prim raport de progres pe 30 iunie 2012.

Participanții au creat un grup de lucru pentru elaborarea Strategiei Energetice Regionale, care va include și un plan regional de dezvoltare a capacităților de generare și de investiții.

De asemenea, au fost adoptat un Plan de implementare pentru dezvoltarea infrastructurii de gaz în Comunitatea Energetică, care ar trebui să unească piețele țărilor membre într-o singură piață regională și să contribuie la securitatea livrărilor în regiune. La lucrările Consiliului a participat și Comisarul European pentru Energie, Günther Oettinger, care a declarat la o conferință de presă că Republica Moldova va fi sprijinită de Comisia Europeană în implementarea proiectelor în domeniul energetic, în special a celor care țin de aderarea R. Moldova la piața regională a energiei electrice, modernizarea rețelelor interne, eficiența energetică și dezvoltarea resurselor regenerabile de energie.

În cadrul Forumul social al Comunității Energetice Republica Moldova și Ucraina au semnat [Memorandumul social al Comunității energetice](#), care presupune angajamentul statelor de a încuraja dimensiunea socială în contextul reformelor de piață în sectorul energetic, în special în ceea ce privește drepturile fundamentale ale angajaților, drepturile consumatorilor, legislația muncii, siguranța și sănătatea la locul de muncă și oportunitățile egale.

Pe agenda celei de-a 6-a reuniuni a Platformei III a Parteneriatului Estic au fost incluse subiecte legate de securitatea furnizărilor și dezvoltarea proiectelor de infrastructură energetică, transpunerea directivelor UE pentru dezvoltarea unei piețe energetice pan-europene. Fabrizio Barbato, vice-directorul Directoratului energie a Comisiei Europene, a informat că UE va oferi co-finanțare pentru proiecte comune de integrare a țărilor Parteneriatului Estic în piața europeană. Printre proiectele care vor fi finanțate de UE sunt interconectarea Moldovei cu UE (prin România), inclusiv gazoductul Ungheni-Iași și efectuarea studiului de fezabilitate pentru aderarea Republicii Moldova și Ucrainei la ENSTO-E (sistemul european de transport al energiei).

Vizita Comisarului european pentru taxe, uniune vamală, audit și antifraudă la Chișinău

Comisarul european pentru taxe, uniune vamală, audit și antifraudă, Algirdas Semeta, a efectuat pe 14 octombrie o vizită de lucru la Chișinău pentru a aproba Cadrul Strategic de Cooperare vamală UE-RM. Cadrul strategic stabilește [prioritățile comune de cooperare vamală](#) pentru anii 2011-2014, printre care: 1) îmbunătățirea cooperării și managementului riscurilor la frontiere; 2) depistarea și reducerea contrabandei; 3) impulsivarea investițiilor în modernizarea punctelor vamale moldovenești. Pentru implementarea acestui document va fi creat un Grup de lucru comun care va elabora și un Plan de acțiuni. În timpul întrevederii cu prim-ministrul Vlad Filat, Comisarul european a abordat și problema contrabandei cu țigări din Europa de Est, inclusiv Moldova, care aduce prejudicii economice considerabile bugetelor statelor-membre ale UE. Potrivit lui Algirdas Semeta, aceste pierderi se cifrează la 10 miliarde euro anual. Potrivit oficialului european majorarea de către Republica Moldova a accizelor la tutun, la nivelul celor europene, va reprezenta un pas important în combaterea contrabandei cu țigări la frontiera de est a UE.

Săptămîna dialogului RM-UE la Chișinău

În perioada 17-20 octombrie, la Chișinău au avut loc mai multe evenimente în contextul dialogului politic dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană.

În perioada 17-20 octombrie, la Chișinău s-au aflat două misiuni ale Comisiei Europene de evaluare a implementării [Planului de acțiuni privind liberalizarea regimului de vize](#) (PALV), necesară pentru a determina dacă Moldova va trece la cea de-a doua etapă de implementare a PALV. Misiunile au inspectat îndeplinirea condițiilor prevăzute de Blocul III „Ordinea publică și securitatea. Protecția datelor cu caracter personal” (include acțiuni în domeniul combaterii crimei organizate, traficului de ființe umane și droguri, protecției datelor personale, combaterii corupției și crimelor economice, cooperării judiciare și aplicării legislației) și Blocul IV „Relații externe și drepturi fundamentale”. Ultimul bloc include prevederi legate de protecția drepturilor minorităților și libera circulație în Moldova,

și are drept primă condiție adoptarea controversatei legi antidiscriminare. Rezultatele evaluării vor fi prezentate pînă la sfîrșitul anului 2011, în cel de-al doilea raport de progres.

La **18 octombrie**, s-a ținut cea de-a XII-a reuniune a Comitetului de Cooperare Republica Moldova - Uniunea Europeană, la care partea moldovenească a prezentat realizările autorităților RM în implementarea angajamentelor asumate în fața UE. Potrivit [comunicatului de presă](#) al MAEIE, părțile au discutat despre implementarea Planului de Acțiuni RM-UE, dialogul politic, reformele social-economice și dezvoltarea, cooperarea în domeniul justiției și afaceri interne. Delegațiile s-au referit la perspectivele lansării negocierilor privind Zona de Comerț Liber Aprofundat și Cuprinzător și negocierea Acordului de Asociere, în special în domeniile transportului, energiei, societății informaționale, mediului și contactelor interumane.

La **19 octombrie** a avut loc cea de-a 8-a rundă de negocieri a Acordului de asociere între Republica Moldova și Uniunea Europeană. Părțile au continuat negocierile asupra formulărilor cuprinse în preambul, obiective și prevederi instituționale, generale și finale, asupra capitolului „Justiție, libertate și securitate”. Au fost finalizate negocierile asupra principiilor generale și discutată pregătirea pentru lansarea negocierilor privind crearea Zonei de Comerț Liber Aprofundat și Cuprinzător. Un subiect aparte, inclus în discuții la propunerea părții moldovenești, l-a constituit participarea Republicii Moldova la programele și agențiile Uniunii Europene și modalitățile de extindere a participării RM la programele și agențiile UE.

Pe 19 octombrie, a avut loc și reuniunea informală a Dialogului RM-UE privind drepturile omului, la care a fost discutată situația privind reforma justiției, adoptarea legii anti-discriminare, respectarea drepturilor sociale și economice și implementarea recomandărilor Comitetului ONU privind Drepturile Economice, Sociale și Culturale din 2011, tortura, activitatea Mecanismului Național de Prevenire a Torturii și investigarea evenimentelor din aprilie 2009. De asemenea, au fost discutate recomandările statelor membre ale ONU expuse în cadrul Evaluării Periodice Universale a Republicii Moldova din 12 octombrie 2011.

Notă ADEPT: În cadrul unui interviu, Dirk Schuebel, șeful delegației UE în Moldova, a declarat că Republica Moldova nu va avansa în obținerea regimului liberalizat de vize dacă nu va adopta legea anti-discriminare, condiție ce urmează a fi îndeplinită la prima etapă – de adoptare a legislației – a negocierilor privind liberalizarea regimului de vize. În același context, președintele Parlamentului European, Jerzy Buzek, a declarat, în cadrul unei întrevederi la Bruxelles cu președintele interimar al RM, Marian Lupu, că progresul în negocierile Acordului de Asociere, a Zonei de Comerț Liber și liberalizarea regimului de vize RM-UE va depinde de finalitatea crizei politice din Moldova, însă europenii sunt interesați ca Moldova să fie un model de succes în cadrul Parteneriatului Estic.

Moldova a parafat Acordului de aderare a RM la Spațiul Aerian Comun European

Pe 26 octombrie, la Chișinău au avut loc cea de-a 3-a rundă de negocieri privind acordul de aderare a RM la Spațiul Aerian Comun European, care s-a încheiat cu semnarea Memorandumului de consultări dintre părți și parafarea Acordului. Procedurile de semnare a Acordului vor fi finalizate în lunile februarie-martie 2012, după ce statele membre ale UE vor accepta semnarea Acordului și va fi aprobată Decizia Consiliului UE privind semnarea și aplicabilitatea acestuia. Proiectul acordului parafat nu a fost făcut public încă, însă din [acordul similar](#) semnat de Georgia și UE pe 2 decembrie 2010, putem deduce că Moldova se obligă să adopte ajusteze legislația națională la standardele europene și să adopte legislația UE privind securitatea, siguranța și administrarea traficului aerian, protecția consumatorilor, să demonopolizeze serviciile avia și să asigure o competiție liberă în sectorul serviciilor avia. Ca urmare, se va renunța la discriminarea existentă împotriva transportatorilor europeni în favoarea companiei Air Moldova privind prețurile biletelor, numărul de rute și destinații. UE va oferi Moldovei o perioadă de tranziție de 10 ani

pentru implementarea plenară a prevederilor acordului. Progresul va fi evaluat de către UE, la doi ani după semnarea acestuia. De administrarea și implementarea eficientă a Acordului va fi responsabilă o Comisie Comună formată din reprezentanții UE și ai R.Moldova.

Sedința Comisiei guvernamentale pentru integrare europeană

La 27 octombrie, Comisia guvernamentală pentru integrarea europeană s-a reunit pentru a discuta mai multe subiecte de actualitate din cadrul dialogului politic RM-UE, ce țin de aderarea la Spațiul Aerian Comun European, Programul Național de implementare a Planului de Acțiuni privind liberalizarea regimului de vize, precum și de acțiunile ce urmează a fi întreprinse în vederea lansării negocierilor privind Zona de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător cu UE.

Potrivit [Serviciului de presă a Guvernului](#), membrii Comisiei au punctat principalele acțiuni ce urmează a fi efectuate în perioada imediat următoare. Astfel, RM urmează să se concentreze asupra realizării prevederilor domeniilor prioritare legate de aspectele sanitare și fitosanitare, asigurarea cadrului normativ în domeniul standardizării, infrastructurii calității, politicii concurențiale și sectorului financiar-bancar. În acest context, a fost menționată importanța implementării acțiunilor din Strategia în domeniul siguranței alimentelor pentru anii 2011 - 2015, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 747 din 3 octombrie 2011. Referitor la negocierile privind Zona de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător cu UE, autoritățile moldovenești urmează să prezinte Comisiei Europene cel de-al III-lea raport trimestrial de progres până la 30 octombrie.

Notă ADEPT: Guvernul menține practica de organizare a ședințelor Comisiei guvernamentale pentru integrare europeană cu ușile închise, fără participarea societății civile, care nu are nici-un reprezentant în componența Comisiei. Informația despre activitatea Comisiei se rezumă la comunicatele oficiale emise de Serviciul de presă al Guvernului.

2. Cooperare bilaterală

Republica Moldova – Ucraina

Pe 5 octombrie, [Rada Supremă a Ucrainei](#) a adoptat Legea cu privire la ratificarea protocolului între Guvernele celor două țări privind operarea modificărilor în Acordul privind recunoașterea drepturilor și reglementarea raporturilor de proprietate încheiat în august 1994. Acordul prevede recunoașterea de către părți a drepturilor de proprietate asupra întreprinderilor și altor bunuri care se aflau la situația de la 1 decembrie 1990 la balanța ministerelor cu subordonare unional-republicană în fosta URSS. Legea va facilita soluționarea problemelor legate de dreptului de proprietate a Ucrainei asupra barajului deversor hidroenergetic de la Dnestrovsk și dreptul de proprietate al Moldovei asupra carierei de granit Pervomaisc și a carierei de pietriș și nisip din Cernăuți.

Republica Moldova – China

În perioada 11-14 octombrie, Ministrul afacerilor Externe și Integrării Europene, Iurie Leancă a efectuat o vizită de lucru în Republica Populară Chineză, pentru a impulsiona relațiile comercial-economice și a atrage investițiile chineze în Moldova. În timpul vizitei, ministrul moldovean de externe a avut întrevederi cu ministrul de externe chinez, Yang Jiechi, vicepremierul chinez, Li Keqiang, exponenți ai business-ului chinez. Potrivit [informației oferite de MAEIE](#), părțile au discutat despre posibilitățile de promovare a proiectelor în domenii de interes comun, precum, sectorul energetic, dezvoltarea infrastructurii drumurilor, agricultură, telecomunicațiile și IT, dar și despre posibilitățile de promovare a produselor vinicole moldovenești pe piața chineză și atragere a investițiilor

chineze în Moldova. Guvernul chinez s-a angajat să ofere în continuare asistență tehnică R. Moldova și să mărească numărul de burse de studii pentru tinerii moldoveni.

Republica Moldova – Belarus

Pe 13 octombrie la Chișinău s-a desfășurat [sedința](#) Comisiei interguvernamentale moldo-beloruse pentru cooperarea comercial-economică. Pe agenda reuniunii au figurat 16 subiecte, printre care atragerea și promovarea reciprocă a investițiilor, extinderea exportului de vinuri și divinuri moldovenești îmbuteliate în Belarus, domeniile de cooperare în sectorul industrial. Ca rezultat al ședinței, părțile au semnat 7 acorduri bilaterale: 1) acordul interguvernamental privind amplasarea reciprocă a misiunilor diplomatice; 2) acordul de colaborare între Biroul relații interetnice din Republica Moldova și responsabilul belorus pentru probleme de religie și naționalități; 3) protocolul de cooperare între Organizația pentru Atragerea Investițiilor și Promovarea Exporturilor din Moldova, OPEM, și organizația similară din Belarus, Centrul național de marketing și conjunctură a prețurilor; 4) Programul de cooperare între ministerele tineretului; 5) acordul dintre Primăria municipiului Chișinău și SA «Белкоммунмаш» de asamblare a troleibuzelor în Republica Moldova; 6) protocolul de cooperare între primăria Chișinău și comitetul executiv Minsk; 7) acordul dintre compania "Agrofermoteh" și Uzina de agregate auto din Smorgon privind livrările, pentru asamblare comună, a tractoarelor "Belarus" modificate pentru prelucrarea livezilor și viței de vie.

3. Cooperare multilaterală

Republica Moldova - Consiliul Europei (CoE)

Sesiunea APCE

Pe 3-6 octombrie, o delegație a Parlamentului RM, compusă de deputații Valeriu Ghilețchi (PLDM), Igor Corman (PDM), Valeriu Munteanu (PL), Grigore Petrenco (PCRM) și Liliana Palihovici (PLDM), a participat la sesiunea de toamnă a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei (APCE). Pe agenda sesiunii au figurat subiecte legate de impactul Tratatului de la Lisabona asupra Consiliului Europei, cooperarea Consiliului Europei cu democrațiile emergente din lumea arabă (Palestinei i-a fost acordat statutul de partener democratic), drepturile copiilor, abuzurile în domeniul păstrării secretului de stat și a securității naționale. De asemenea, a fost discutată situația politică din Balcani, Armenia, Belarus și Ucraina. În cadrul sesiunii, deputatul PCRM, Grigore Petrenco, a prezentat președintelui APCE, Mevlut Cavuşoglu, poziția PCRM privind alegerea președintelui și depășirea crizei politice din Moldova, acuzând Alianța de guvernare de blocarea inițiativelor PCRM de depășire a crizei.

În aceeași perioadă, și Președintele Parlamentului, Președintele interimar al Republicii Moldova, Marian Lupu, a întreprins o vizită la Consiliul Europei, unde a avut întrevederi cu Secretarul General al CoE, Președintele APCE, Președintele Curții Europene a Drepturilor Omului, Președintele Congresului Autorităților Locale și Regionale al CoE, Președintele Comisiei de la Veneția. Situația politică din Republica Moldova, cooperarea Republicii Moldova cu Consiliul Europei, încheierea exercițiului de monitorizare a Republicii Moldova de către CoE și trecerea la etapa de postmonitorizare, perspectivele soluționării problemei constituționale, reforma în domeniul justiției - au fost principalele subiecte abordate de Marian Lupu în cadrul întreprinderilor cu oficialii europeni.

Deciziile CtEDO

În luna octombrie, CtEDO s-a pronunțat în următoarele [cauze](#): *Fomin c. Moldovei*, *Gorobeț c. Moldovei* și *Rassohin c. Moldovei*. În cauzele Fomin c. Moldovei și Rassohin c. Moldovei, Curtea a constatat violarea art. 6 § 1 CEDO (dreptul la un proces echitabil), iar

în cauza Gorobeț c. Moldovei – violarea art. 3 și 5 § 1 CEDO (interzicerea tratamentelor inumane și degradante și legalitatea detenției). În total, Guvernul R. Moldova urmează să achite reclamanților cu titlu de reparație echitabilă suma de 25674 euro.

Republica Moldova – ONU

Pe 12 octombrie, situația drepturilor omului în Republica Moldova a fost evaluată de către Grupul de lucru pentru Evaluarea Periodică Universală, compus din 47 de membri ai Consiliului ONU pentru Drepturile Omului. Delegația Republicii Moldovei, formată din 7 membri, a fost condusă de vice-ministrul justiției Vladimir Grosu. Republica Moldova a fost evaluată în baza [raportului național](#) depus de către Guvernul R. Moldova, a unei compilații a informațiilor cuprinse în rapoartele instituțiilor specializate ale ONU, pregătită de Biroul Înaltului Comisar al ONU pentru Drepturile Omului, precum și a unui rezumat pregătit, la fel, de Biroul Înaltului Comisar al ONU pentru Drepturile Omului, ce cuprinde informații furnizate de organizații neguvernamentale locale. În timpul ședinței de evaluare, delegația R. Moldovei a făcut o prezentare a raportului, dar și a ultimelor evoluții legate de înregistrarea Ligii islamice și inițierea consultărilor publice privind legea anti-discriminare, care nu au fost incluse în raport. La încheierea prezentării, 37 de state au venit cu întrebări, comentarii și recomandări pe marginea situației drepturilor omului în Republica Moldova, în special legate de tortura, impunitatea pentru actele de tortură, traficul de ființe umane, violența în familie, drepturile persoanelor cu dizabilități fizice, mintale și intelectuale, libertatea mass-media, actele de discriminare, respectarea drepturilor omului în regiunea transnistreană. Republica Moldova a acceptat [107 din 122 recomandări](#) primite, angajându-se astfel să le realizeze până la următoarea evaluare din 2015.

Republica Moldova - CSI

Pe 18 octombrie, la Sankt-Petersburg a avut loc ședința Consiliului șefilor de guverne al CSI, la care a participat și prim-ministrul Vlad Filat. Agenda reuniunii a fost dominată de subiecte legate de cooperarea comercială și economică în cadrul CSI, care și-au găsit finalitatea în mai multe acorduri. Dintre ele, cel mai important este considerat Acordul privind zona de comerț liber între statele CSI, care vine să înlocuiască acordul din 1994. Prevederile noului acord se bazează pe normele și regulile Organizației Mondiale a Comerțului (OMC) și își propune să reducă numărul produselor care sunt supuse taxelor vamale de import și să fixeze taxele deja existente, să simplifice baza juridică a relațiilor comercial-economice dintre statele CSI prin anularea mai multor acte bilaterale și multilaterale care reglementează regimul de comerț liber în spațiul CSI. De rînd cu celelalte state CSI, și Republica Moldova a semnat acordul respectiv. În total 28 de acte au fost semnate în timpul ședinței, inclusiv Acordul privind principiile de bază ale politicii în domeniul reglementării valutare și controlului valutar în țările CSI, decizia privind concepția dezvoltării strategice a transportului feroviar în Comunitate până în anul 2020, o serie de documente despre colaborarea în domeniul securității alimentare, politicii migraționale, dezvoltării sferei sociale.

Notă ADEPT: Semnarea de către Moldova a Acordului privind zona de comerț liber între statele CSI, ar putea conduce la ameliorarea relațiilor bilaterale cu Federația Rusă, care au fost afectate de către cazul Baghirov.

V. COMENTARII

Pasărea Phoenix și Harbuzul

Igor Boțan

1. Ricoșeul „atacului raider”

La 13 octombrie Premierul Vlad Filat a prezentat Parlamentului un raport privind „atacurile care au avut loc la acționariile mai multor bănci” din Republica Moldova. În document se concluzionează că „atacul raider” împotriva sistemului bancar a fost respins datorită acțiunilor prompte ale Guvernului, asistat de conducerea băncilor, de acționari și de reprezentanții unor instituții internaționale. În contrast, potrivit raportului, un șir de instituții ale statului au manifestat fie lipsă de profesionalism, fie complicitate cu atacatorii. În consecință, Premierul a cerut demiterea din funcții a: Procurorului General, Valeriu Zubco; Directorului Serviciului de Informație și Securitate (SIS), Gheorghe Mihai; a Președintelui Comisiei Naționale a Pieței Financiare (CNPF), Mihail Cibotaru. Pentru a ridica ștacheta cerințelor, în vederea evitării pe viitor a unor fenomene de genul celui raportat, Premierul a insistat în declarația sa asupra scoaterii instituțiilor statului de sub „influența politică algoritmică și redarea acestora cetățenilor”.

Ultima remarcă reprezintă cheia înțelegerii proceselor politice recente din Republica Moldova, invocându-se faptul că anume partajarea algoritmică a funcțiilor de conducere ale instituțiilor statului a fost pusă la baza constituirii Alianței pentru Integrare Europeană (AIE). După prezentarea raportului, Premierul a recunoscut că partajarea algoritmică a reprezentat o greșeală fatală, care a condus la supunerea instituțiilor statului intereselor de grup și utilizarea acestora în calitate de „pîrghii” pentru satisfacerea intereselor respective. Pe marginea raportului Premierului a fost adoptată o hotărîre a Parlamentului care prevede: constatarea activității nesatisfăcătoare a celor trei instituții menționate; demiterea Directorului SIS; recomandarea adresată Președintelui Parlamentului de a începe timp de o săptămînă procedura de demitere a Procurorului General și a Președintelui CNPF; informarea de către Premier, timp de două săptămîni, asupra remaniierilor în Guvern.

Hotărîrea menționată a fost adoptată cu 69 de voturi ale deputaților din fracțiunile Partidului Liberal Democrat din Moldova (PLDM), condus de către Premierul Vlad Filat, și a fracțiunii Partidului Comuniștilor din Republica Moldova (PCRM), de opoziție. Celelalte două fracțiuni, componente ale AIE – Partidul Democrat din Moldova (PDM) și Partidul Liberal (PL), s-au opus demersul Premierului și adoptării hotărîrii Parlamentului. Liderii PL și PLDM au declarat că, de fapt, AIE a fost distrusă, iar în locul acesteia s-ar fi constituit o alianță nouă între PLDM cu PCRM, așa-zisa alianță a „harbuzului” despre care s-a vorbit de mai mult timp. Într-adevăr, demersul Premierului era așteptat încă din luna iulie și a devenit foarte probabil în august, cînd a fost dată publicității informația privind „atacul raider” asupra sistemului bancar, atac care s-a produs la două săptămîni după adresarea Premierului către cetățeni, în care se menționa despre pericolul „mafiozării” Republicii Moldova. Potrivit Premierului, „atacul raider” a servit drept dovadă a temeiului avertizărilor sale asupra pericolelor ce pasc Republica Moldova. Mai mult, atacul în cauză ar fi fost imposibil de realizat fără implicarea criminală a unor funcționari de rang înalt și a informațiilor de la *insideri*.

De fapt, adevărul despre „atacul raider” încă urmează a fi stabilit, lucru care, iarăși potrivit Premierului, va fi posibil abia după înlăturarea din funcții a demnitarilor menționați mai sus. În consecință, toată istoria legată de „atacul raider” se bazează pe afirmațiile Premierului, dar și pe hotărîrea Curții Supreme de Justiție (CSJ) de a repune în drepturi de proprietate asupra a 27,5% din acțiunile deținute la „Moldova Agroindbank de către șase investitori europeni, din Slovenia și Olanda,. De fapt, hotărîrea CSJ este singurul document credibil care atestă că „atacul raider” a avut loc cu adevărat, dar el nu identifică atacatorii din

spatele firmelor off-shore. În rest, declarațiile Premierului referitoare la faptul că ar ști cine stă în spatele atacului, precum și aluziile sale, mai mult decât transparente, care indică că este vorba despre nimeni altul decât faimosul „păpușar” – Vlad Plahotniuc, nu sînt decît parte a conflictului public, iscat între Premierul Vlad Filat și prim-vicepreședintele Parlamentului, Vlad Plahotniuc, încă în luna februarie, la mai puțin de două luni de la constituirea AIE-2.

2. Etapele ruinării AIE-2

Potrivit declarațiilor Premierului, lucrurile în AIE-2 au fost programate greșit chiar de la constituirea acesteia. În expunerea lui Vlad Filat, etapele conflictului din AIE, care au condus la starea actuală, au cuprins:

- disputa din luna februarie pe marginea activității întreprinderilor de stat subordonate Ministerului Economiei, care a revenit algoritmic PDM și care, alături de alte ministere ale PDM, a sfidat în mod public autoritatea Premierului. Astfel, a fost pusă sub pericol funcționalitatea Guvernului, întrucît miniștrii nu se conformează rigorilor prescrise și cutumiare ale activității unui cabinet de miniștri, ci urmează indicațiile liderilor partidelor care i-au delegat în Guvern;
- disputa din luna martie pe marginea bugetului și politicii bugetar-fiscale pentru 2011, care a fost însoțită de amenințarea Premierului de a-și prezenta demisia din cauza lipsei de suport din partea colegilor din AIE. Atunci Premierul a vorbit pentru prima oară despre existența unui „păpușar” malefic, care tinde să cuprindă instituțiile statului în mrejele sale;
- subminarea pozițiilor PLDM în ajunul alegerilor locale din iunie, prin declanșarea în lunile aprilie și mai a părăsirii formațiunii de către două figuri emblematice, doi prim-vice-președinți ai PLDM, unul dintre care deținea funcția de ministru al Justiției, iar celălalt – de președinte al fracțiunii parlamentare a liberal-democraților. Aceste acțiuni au fost puse de către Vlad Filat pe seamă „păpușarului”, care și-ar fi propus să distrugă PLDM prin intermediul coruperii membrilor marcant ai acestuia;
- anunțarea în adresarea Premierului Filat către cetățeni a riscului „mafiozității” țării, care a fost declarată mai periculoasă decît presupusa *comunizare* printr-o eventuală coalizare a PLDM cu PCRM. Era momentul trecerii la acțiuni de pregătire pentru așa-zisa resetare a AIE;
- angajarea răspunderii politice a Guvernului asupra proiectului de lege menit să protejeze instituțiile financiare și să pună sub control instituțiile judiciare (instanțele și executorii judecătorești). Este vorba despre contracararea eventualelor „atacuri raider”, însoțită de acuzații publice la adresa instituțiilor care au revenit, algoritmat, către PDM și PL;
- disputa pe marginea așteptărilor legate de hotărîrea Curții Constituționale (CC) din 20 septembrie privind posibilitatea evitării aplicării articolului 78 al Constituției, astfel încît șeful statului să fie ales în baza unei legi organice ad-hoc, cu o majoritatea simplă și nu cu una calificată de 3/5 din voturile deputaților în parlament. PLDM și PCRM au declarat că nu vor admite abaterea de la norma constituțională și finalmente, hotărîrea CC a confirmat dreptatea PLDM și PCRM, dar a provocat un nou scandal de proporții, care a atras CC în mrejele politizării iremediabile, cel puțin pentru viitorul apropiat;
- raportul Premierului Vlad Filat din 13 octombrie către Parlament și cererea de demisie a conducătorilor instituțiilor algoritmate de PDM și PL, care a însemnat ireversibilitatea ruinării AIE-2.

Invocarea etapelor ruinării AIE este necesară pentru a înțelege că lucrurile au degradat atît de mult, încît realizarea ambițiosului program de reforme al Guvernului nu mai este posibilă. Acțiunile componentelor AIE nu că n-ar fi în stare să creeze efect sinergetic,

dimpotrivă, ele sînt îndreptate împotriva partenerilor din alianță. Astfel, promovarea reformei justiției a fost retrasă de sub auspiciile Ministerului Justiției, care a revenit algoritmic PLDM, fiind transferată sub cele ale Președintelui interimar, Marian Lupu, ceea ce a făcut PLDM suspicios că reforma va degenera într-o perdea de fum pentru consolidarea controlului „păpușarului” asupra justiției. Pe de altă parte, Președintele interimar, Marian Lupu, vorbește public cu vădită desconsiderare despre eforturile Premierului de a impulsiona dialogul cu liderii transnistreni în vederea aducerii acestora la masa negocierilor oficiale. Cît privește acțiunile PL, acestea s-au concentrat aproape exclusiv asupra modificării Constituției prin intermediul „așilor din mîneacă”, precum și asupra asigurării unor împuterniciri exclusive pentru primarul de Chișinău, vice-președintele al PL.

3. Tactica PLDM și strategia PCRM

Votarea comună a PCRM cu PLDM la 13 octombrie 2011 a urmărit scopuri diferite. Deocamdată, PLDM urmărește slăbirea pozițiilor „păpușarului” și întărirea propriilor poziții, invocînd necesitatea „redării instituțiilor statului cetățenilor”. Declarațiile Premierului Vlad Filat se reduc la punerea tuturor relelor din Republica Moldova pe seama „păpușarului”. Invocarea necesității prezentării dovezilor se reduce la replica că nu poți obține dovezi autentice din partea instituțiilor de ocrotire a normelor de drept ce se află la cheremul „păpușarului”. În consecință, cetățenii sînt puși în situația să creadă sau să nu creadă afirmațiile Premierului. Astfel, întreaga luptă politică se va da preponderent pe cîmpul „public relations” (PR). Deocamdată, această luptă este cîștigată de Premierul Vlad Filat și formațiunea sa, care, potrivit sondajelor de opinie, se bucură de cea mai înaltă încredere a cetățenilor. Însă DPM și PL dispun de diverse mijloace pentru a concura pe tărîmul PR-ului. În plus, intriga acestei lupte poate fi menținută de eventualele așteptări că Procuratura Generală ar putea oferi surprize legate de eventuale dosare în care ar fi implicate persoane din anturajul Premierului. Oricum, ultimul argument al PLDM va fi legat de cîmpul de manevră mai larg – posibilitatea cooperării cu PCRM, lucru mai puțin accesibil pentru PDM și inaccesibil pentru PL.

Deși a intrat în jocuri tactice cu PLDM, este evident că PCRM are în vizor scopul strategic de revenire la guvernare. În acest joc PCRM nu are cum pierde. Dacă partenerii PLDM din AIE vor ceda presiunilor Premierului și vor accepta resetarea alianței, atunci PCRM, cel puțin, va avea satisfacția răzbunării împotriva „trădătorilor” refugiați în PDM, lucru foarte important pentru menținerea unității PCRM, supus riscurilor de sciziune. În plus, o eventuală AIE resetată va trebui oricum să treacă testul alegerilor prezidențiale, care vor necesita o soluție cu participarea PCRM. Astfel, PCRM nu va scăpa pulsul evenimentelor de sub control. Dimpotrivă, o coalizare deschisă cu PLDM i-ar dăuna, atîta timp cît PCRM nu s-a decis dacă îi convine mai mult provocarea alegerilor parlamentare anticipate sau participarea la guvernare într-o nouă colaiție.

4. Aproximarea deznodămîntului

Deznodămîntul situației ar putea avea loc în cîteva săptămîni. Potrivit hotărîrii Parlamentului din 13 octombrie într-o săptămîină ar trebui să devină clar dacă PDM și PL accepta varianta resetării AIE. Peste două săptămîni va deveni clar încotro bate anunțata remaniere guvernamentală a Premierului. Finalmente, peste aproximativ o lună va deveni clar dacă este posibilă o soluție în vederea alegerii șefului statului sau vom avea alegeri parlamentare anticipate.

Dacă PDM și PL se vor opune inițiativelor lui Vlad Filat, de resetare a AIE, atunci este foarte probabilă coalizarea PLDM cu PCRM. Liderul PDM, Marian Lupu, a declarat deja, că în calitatea sa de Președinte al Parlamentului nu se va conforma recomandării din hotărîrea forului legislativ din 13 octombrie de a iniția demiterea Procurorului General. Aceasta înseamnă că PLDM va fi pus în situația recurgerii la serviciile PCRM, agreeate de

acesta, pentru demiterea Președintelui Parlamentului în conformitate cu articolul 64 din Constituție: Președintele Parlamentului **“poate fi revocat în orice moment prin vot secret de către Parlament cu o majoritate de cel puțin două treimi din voturile tuturor deputaților”**.

Dacă se va ajunge la acest moment, atunci va fi „momentul adevărului”. În primul rând, va fi supus testului mitul despre „păpușarul” atotputernic. Pentru realizarea eventualei demiteri a Președintelui Parlamentului va fi nevoie de 68 de voturi. PLDM și PCRM au împreună 73 de voturi și intriga se va reduce la capacitatea de a „influența” doar șase voturi în cadrul votării secrete. În al doilea rând, eventuala prăbușire a tentativei de demitere a Președintelui Parlamentului va submina pozițiile PLDM și PCRM, generând discuții despre eventualele scindări ale formațiunilor.

Pe de altă parte, eventuala demitere a Președintelui Parlamentului va demonstra și capacitatea eventualei coaliții PLDM&PCRM de alegere a șeful statului. Astfel, pentru a atenua acuzațiile de „trădare” PLDM va trebui să facă o ultimă ofertă de resetare a AIE prin oferirea partenerilor din PDM și PL a dreptului să propună o nouă candidatură pentru funcția de Președinte al Parlamentului.

Opunerea fermă a PDM și PL inițiativelor PLDM de resetare a AIE va împinge formațiunea Premierului, evident de dragul depășirii crizei politice, spre o coaliție nedeclarată cu PCRM. Acesta din urmă va trebuie să decidă sau în privința declanșării alegerilor parlamentare anticipate sau despre formalizarea coaliției „harbuzului” în baza unui Guvern nou, cu un program de guvernare nou. Este practic exclus ca PCRM să accepte o coaliție de durată cu PLDM sub auspiciile actualului Program de activitate al Guvernului – „Integrarea Europeană: LIBERTATE, DEMOCRAȚIE, BUNĂSTARE”.

5. Concluzii

- Activitatea AIE din ultima jumătate de an a demonstrat că această structură politică este incapabilă să promoveze reformele propuse și să depășească criza instituțională în care Republica Moldova se află de mai bine de doi ani;
- Revenirea la normalitate nu mai este posibilă fără resetarea AIE pe principii noi. Nereușita resetării AIE va pune pe agendă zilei alternativa – sau va fi oficializată coalizarea PLDM&PCRM, cu toate implicațiile de rigoare, sau vor fi declanșate alegeri parlamentare anticipate, cel mai probabil în primăvara anului 2012;
- Ținând cont de decepția alegătorilor AIE, este foarte probabil ca eventualele alegeri parlamentare anticipate să readucă PCRM la guvernare, fie de unul singur, fie în coaliție, cel mai probabil, cu PLDM;
- Eventuala cerere a demisiei Premierului sau încercarea de blocare a adoptării bugetului pentru anul viitor de către PDM și PL va fi interpretată de PLDM drept acțiune de subminare a AIE prin răzbunare, în contrast cu acțiunile de resetare a Premierului;
- PLDM nu va putea evita acuzațiile de „trădare” prin invocarea „sindromului PPCD” de după „trădarea din 4 aprilie 2005”. Probabil, PLDM va pierde o parte din alegători, însă nu foarte semnificativă, întrucât „sindromul PPCD” este specific segmentului electoratului unionist;
- Dacă se va ajunge la declanșarea alegerilor parlamentare anticipate, lupta electorală se va da, cel mai probabil, pe tărîmul combaterii corupției și „mafiozității”, unde PDM și PL vor trebuie să reziste pressing-ului PLDM. De aceea, resetarea AIE nu este cea mai proastă variantă pentru componentele acesteia. Evident, cu condiția că AIE resetată va deveni funcțională și eficientă.

Suita de crize și băncile moldovenești

Iurie Gotișan

Potrivit economistului român Daniel Dăianu, dar și altor colegi de talia acestuia din Europa, unul din factori care a generat în mare parte criza actuală este datorat și excesului a tot felul de inovații financiare în sistemele financiar-bancare europene și nu numai¹. Inovația financiară are părți bune, dar și mai puțin bune. Bineînțeles că aceste inovații la nivel de individ sînt destul de avantajoase, cum ar fi achitarea facturilor bunăoară pentru întreținere, neieșind din casă sau să faci o achiziție de valoare fără a umbla cu buzunarele pline de bani. Totuși, pentru sistem în ansamblu cam toate acestea rezultă cu un cost major. Ba mai mult, cînd piețele se globalizează, adică putem face tot felul de tranzacții cu orice colț al lumii, atunci contaminarea sau molipsirea asta de produse financiare ultra moderne amplifică și mai mult riscurile. Toate acestea induc panică între jucătorii de pe piață și dublează riscurile deja existente, inclusiv riscul datoriilor suverane în o bună parte a țărilor europene care tot pînă la urmă cade pe seama sistemelor financiare și bancare ale acestora.

Se aud tot mai multe voci în ultima vreme despre o „criză de lichidități” (aici trebuie să specific că se are în vedere un *surplus de lichidități*). Țin să fiu absolut de acord cu această afirmație. Dar să nu mergem departe, ori la noi piața bancară este în surplus de lichidități, însă băncile locale nu prea se-nghesuie să acorde credite și nici să diminueze prea mult din dobînzii, deoarece simt că riscurile sînt destul de mari. Spre exemplu, activele totale ale sistemului bancar moldovenesc sînt evaluate la peste 46 miliarde lei sau cca 4 miliarde de dolari, dintre care cam jumătate sînt active lichide ale băncilor². Se creează impresia că băncile “pun banii la saltea”, astfel că putem spune că piețele interbancare s-au infectat, creditul nu funcționează cum ar trebui să funcționeze, există o oarecare frică, poate chiar o *criză de încredere*, termen care de altfel tot mai des se vehiculează printre cei ce monitorizează dinamica piețelor financiare.

Criza de încredere a fost generată de deficiențele noului sistem financiar creat în ultimele două decenii. Fiindcă acele inovații financiare, care de regulă presupun securizarea, transformarea unei game largi de împrumuturi în obligațiuni, au răspândit riscuri. Obligațiuni care au fost transpuse pe seama statelor, guvernelor și astăzi în Europa avem ceea ce avem.

Potrivit profesorului Dăianu, o criză de încredere nu poate fi rezolvată doar prin simple declarații. Nu încapă îndoială că se va scurge mult timp pînă ce situația actuală de piețele financiare va fi într-un fel depășită, stare care implică o reglementare mai bună a piețelor, recapitalizarea a nu puține bănci și injecții regulate de lichidități de către băncile centrale. De altfel se presupune că nu se va reveni degrabă la o politică a banilor ieftini și asta în pofida faptului că băncile centrale mai scad din dobînzile de referință pentru a crește mijloacele financiare în piață. Ori creditul pentru întreprinderi, firme, companii, dar și cetățeni va fi relativ scump pentru mult timp încolo.

Cît de afectate băncile locale urmare a efectelor crizei financiare, inclusiv de pe urma crizei datoriilor suverane din Europa. La rima vedere am putea spune chiar deloc. Băncile locale care de fapt sînt subsidiare unor bănci europene, se dezvoltă în cea mai mare parte separat, adică au o politică proprie independentă, nedepinzînd practic de băncile-mamă.³

¹ http://www.consultingreview.ro/revista_tiparita/articol/octombrie-2008/criza-financiara-ingroapa-fundamentalismul-pietei.html

² http://www.bnm.md/md/bank_system_capital/2011

³ http://eco.md/index.php?option=com_content&view=article&id=2956:cat-sunt-de-expuse-subsidiarele-moldoveneti-ale-bncilor-europene-cu-probleme&catid=99:finane&Itemid=470

Și aici este vorba de *BCR* Chișinău, subsidiara grupului austriac *Erste Bank* în portofoliul căruia se află pachetul majoritar al BCR din România, dar și din Moldova, sau a *Mobiasbanca* proprietate a grupului *Societe Generale*, sau chiar *EuroCreditBank* care practic este cu capital majoritar grecesc, toate nu par să aibă probleme, cel puțin din datele pe care le publică BNM.

Piața bancară moldovenească nu prea este ancorată la fluxurile financiare de proporții, astfel că mai puțin este afectată direct. Totuși nu trebuie să ne îmbătăm cu apă rece. Și vecinii noștri de peste Prut spuneau că nu vor fi afectați de criză, însă multe instituții financiare din România resimt consecințele acesteia. În cazul în care adevăratele efecte asupra statelor europene nu vor fi evitate, acestea se vor răsfrânge și asupra economiei moldovenești, prin reducerea eventual a remitențelor, exporturilor și în final a consumului. Ori majoritatea analizelor serioase arată că, pe termen lung, soliditatea grupurilor bancare are efect pozitiv asupra stabilității financiare, dar și asupra stabilității economice în general.